

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ)

A.ΚΕΙΜΕΝΟ

Η αξία της δημιουργικότητας

Για τη δημιουργική ικανότητα στην επιστήμη, στην τέχνη ή στην ζωή, μίλησαν από τα αρχαία χρόνια πολλοί διανοητές. «Θεία μανία» αποκαλεί ο Πλάτωνας την **έμπνευση**. Και ως τις μέρες μας, έννοιες όπως χάρισμα, θείο δώρο, ταλέντο που εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται-όχι μόνο στην καθημερινή κουβέντα αλλά και από περισσότερους **υπεύθυνους** στοχαστές-φανερώνουν το θαυμασμό του ανθρώπου μπροστά στο φαινόμενο της δημιουργικότητας αλλά και την αδυναμία του να δώσει σ' αυτό μια ικανοποιητική εξήγηση.

Το βέβαιο πάντως είναι πως η έμπνευση, δηλαδή η δημιουργική «λάμψη», η στιγμή κατά την οποία το πνεύμα συλλαμβάνει μια ιδέα, μια μορφή ή τη λύση ενός προβλήματος, αποτελεί την ανταμοιβή της μακροχρόνιας αφοσίωσης σε κάτι και της σκληρής δουλειάς. Η μακροχρόνια **αφοσίωση** προϋποθέτει βέβαια την αγάπη, γιατί δένει κανείς παρά μόνο σ' αυτό που αγαπάει. Η αγάπη συνιστά το απαραίτητο συναισθηματικό υπόβαθρο της δημιουργικότητας, αυτό που συνδέεται με τη φαντασία και την τροφοδοτεί. Η σκληρή δουλειά, εξάλλου, είναι σ' αυτήν την περίπτωση φυσική συνέπεια και μόνο έτσι γίνεται πραγματικά **αποδοτική**, όταν συνδέεται δηλαδή με ένα αίσθημα ικανοποίησης.

Πραγματικά, η δουλειά πρέπει να δίνει ευχαρίστηση στον άνθρωπο, διαφορετικά είναι δουλειά. Κανονικά, λοιπόν, η δουλειά δε θα έπρεπε να αντιδιαστέλλεται στο ελεύθερο χρόνο, αλλά να συνταυτίζεται μ' αυτόν. Αν αυτό δε συμβαίνει, η αιτία βρίσκεται στις δυσκολίες της ζωής, που υποχρεώνουν τον άνθρωπο να κάνει κάτι για να κερδίσει τη ζωή του. Αλλά αυτό το κάτι τις περισσότερες φορές δεν το αγαπάει και την ενασχόλησή του μ' αυτό τη θεωρεί σαν θυσία, σαν το τίμημα που αναγκάζεται να πληρώνει, για να απολαύσει την ευχαρίστηση του ελεύθερου χρόνου.

Πρόκειται για μια νοοτροπία που διοχετεύεται στο παιδί από την πιο τρυφερή του ηλικία στο σχολείο, με μια αγωγή που εισάγει τα παιδιά στη διχοτομία ανάμεσα σ' αυτό που είναι ευχαρίστηση και σ' αυτό που είναι δουλειά. Όσο όμως αυτή η διχοτομία εξακολουθεί να υπάρχει, ο άνθρωπος ούτε πραγματική ευχαρίστηση θα βρει, ούτε δημιουργική δουλειά θα προσφέρει, αλλά θα ταλαιπωρείται και θα αναλώνεται μέσα στο διχασμό. Η έμπνευση, βασικό γνώρισμα της δημιουργικής σκέψης, απαιτεί προηγούμενη ένταση των ψυχικών δυνάμεων του ανθρώπου και μέγιστη συγκέντρωση στο αντικείμενο της δουλειάς, στο έργο ή στο πρόβλημα που τον απασχολεί· και έρχεται, όταν έχει ήδη συγκεντρωθεί αρκετή πείρα από **συνεχείς** παρατηρήσεις, από επαρκείς πληροφορίες, από στοχασμό και μελέτη, από πολλά σχέδια, δοκιμές και ασκήσεις. Όλη αυτή η προσπάθεια θα δημιουργήσει άπειρους συνδυασμούς από την αφθονία των οποίων θα προκύψει τελικά ο κατάλληλος, δηλαδή ο αποτελεσματικός, όπως περίπου γίνεται στο σκάκι. Στο «παιχνίδι των συνδυασμών», ο Einstein βρίσκει το ουσιαστικό γνώρισμα της δημιουργικής σκέψης.

Αυτά βέβαια προϋποθέτουν μια πνευματική ανησυχία, η οποία δεν ικανοποιείται με τα ήδη υπάρχοντα και δεν αρκείται σ' αυτά, μια ψυχική κατάσταση γεμάτη από περιέργεια, αναζήτηση και επινοητικότητα. Έτσι η δημιουργική εργασία χαρακτηρίζεται ως **κατεξοχήν αναγνωστική**, αφού αποβλέπει σε μια καλύτερη προσαρμογή στις καταστάσεις, σε μια αποτελεσματικότερη λειτουργία των θεσμών ή των μηχανών, σε μια πληρέστερη κατανόηση της πραγματικότητας και συγχρόνως στη βελτίωση της πραγματικότητας με την παρέμβαση του ανθρώπου.

Η δημιουργικότητα δηλαδή συνεπάγεται έργο, παραγωγή σε έναν τομέα και παίρνει μια διάσταση που ξεπερνάει το οικονομικό και το ποσοτικό περιεχόμενο της

παραγωγής. Αποκτά μαζί και ένα ποιοτικό περιεχόμενο και συνδέεται με το νέο, το πρωτοφανέρωτο, το πρωτότυπο, αυτό που δε μοιάζει με τίποτε άλλο ή που ανανεώνει με τρόπο εντυπωσιακό και αποτελεσματικό το προηγούμενο, προσθέτοντας μια νέα αντίληψη ή μια νέα τεχνική.

Κ. Μπαλάσκας, *Νέα Παιδεία*, τευχ. 21, Αθήνα, 1982, σσ. 75-76 (διασκευή)

copyright © 2005- 2006

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

B. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

(μονάδες 25)

Γ1. « Πραγματικά η δουλειά πρέπει να δίνει ευχαρίστηση στον άνθρωπο, διαφορετικά είναι δουλειά. »: Να αναπτύξετε το νόημα της παραπάνω περιόδου του κειμένου σε μια παράγραφο 70-80 λέξεων με τη μέθοδο της σύγκρισης-αντίθεσης.

(μονάδες 10)

Γ2. Με ποιες διαρθρωτικές λέξεις συνδέονται οι περίοδοι στην τρίτη παράγραφο του κειμένου και τι δηλώνει καθεμία από αυτές;

(μονάδες 6)

Γ3. α) «...η στιγμή κατά την οποία το πνεύμα συλλαμβάνει μια ιδέα, μια μορφή ή τη λύση ενός προβλήματος... »

β) « ...η αιτία βρίσκεται στις δυσκολίες της ζωής, που υποχρεώνουν τον άνθρωπο να κάνει κάτι για να κερδίσει τη ζωή του. »

γ) « ... μια πνευματική ανησυχία, η οποία δεν ικανοποιείται με τα ήδη υπάρχοντα. »

δ) « παίρνει μια διάσταση που ξεπερνάει το οικονομικό και το ποσοτικό περιεχόμενο της παραγωγής. »

Να βρείτε ποιες από τις αναφορικές προτάσεις που υπάρχουν στις παραπάνω φράσεις είναι προσδιοριστικές και ποιες παραθετικές.

(μονάδες 4)

Γ4. Να γράψετε μια συνώνυμη λέξη για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις που έχουν υπογραμμιστεί στο κείμενο:

έμπνευση, υπεύθυνος, αφοσίωση, αποδοτική, συνεχείς

(μονάδες 5)

Δ. Γράψτε ένα άρθρο για την εφημερίδα του σχολείου σας στο οποίο θα αναφέρετε τα κριτήρια με τα οποία συνήθως οι νέοι επιλέγουν το μελλοντικό τους επάγγελμα στην σημερινή εποχή, καθώς και τα ορθά κριτήρια με τα οποία θα έπρεπε να γίνεται αυτή η επιλογή. Να αναφέρετε ακόμη τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να ισχύουν, ώστε οι νέοι να οδηγούνται σε σωστή επιλογή του επαγγέλματος που θα ασκήσουν. Το κείμενό σας να έχει έκταση 500-600 λέξεις.

(μονάδες 50)